

Frågor och svar om Fairtrade, miljökriterier och klimat

Välj Fairtrade-märkta produkter och skapa förutsättningar för odlare och anställda i utvecklingsländer att förbättra sina arbets- och levnadsvillkor. Fairtrade är en oberoende produktmärkning och din garanti för att en produkt uppfyller internationella Fairtrade-kriterier. En viktig del av kriterierna – som utvecklas av Fairtrade Labelling Organizations International (FLO) – är miljöhänsyn, som syftar till att förbättra välfärd, hälsa och livsvillkor för de människor som producerar råvaran till de produkter vi handlar.

Vilka miljökriterier innefattar de internationella Fairtrade-kriterierna?

Miljökriterierna finns beskrivna i de generella kriteriedokumenterna för såväl odlare som för anställd arbetskraft¹. Avsnittet om miljö inleds i båda dokumenten med en allmän beskrivning av vad som förväntas av odlare och arbetsgivare.

Producentorganisationer måste åta sig att:

- skydda den naturliga miljön
- införliva miljöhänsyn som en del i ledningsarbetet
- utveckla en plan för att upprätta en balans mellan miljöhänsyn och företagsresultat, som även skall upprätthållas och följas upp. Det kan handla om växelbruk, odlingstekniker, val av grödor, skuggproduktion, begränsad användning av konstgödsel och bekämpningsmedel osv
- minimera användningen av syntetiska och andra gödsel- och bekämpningsmedel.
- minimera användningen av icke förnyelsebara energikällor.

Dessa *minimikriterier* måste uppfyllas för att man ska kunna få bli och fortsätta vara Fairtrade-certifierad. Miljökriterierna innehåller också utvecklingskrav. Kriterierna ger vägledning om hur producentorganisationer kan fortsätta att sträva efter att införliva miljöhänsyn i alla delar av organisationen.

Det finns även miljöskydd inskrivet i de produktspecifika kriterierna. Till exempel behövs en stor mängd vatten och vissa bekämpningsmedel för att odla bananer, blommor och bomull. De produktspecifika kriterierna speglar den verkligheten men försöker samtidigt minimera användningen av miljöskadliga metoder.

¹ Som anges i de förklarande dokumenten för Generic Fairtrade Standards for Small Farmers' Organisations, FLO, 2006 och Explanatory Document for the Generic Fairtrade Standards for Hired Labour, FLO, 2006.

Vilka bekämpningsmedel är förbjudna enligt Fairtrade-kriterierna?

Kriterierna för bekämpningsmedel – FLO Prohibited Materials List² – följer WHO:s och FAO/UNEP:s listor över förbjudna kemikalier och PAN:s ”Dirty dozen”³, samt de bekämpningsmedel som speciellt är förbjudna av FLO. *FLO Prohibited Materials List* är en integrerad del av de generella kriterierna. Listan fastställer vilka substanser som förbjuds för såväl samtliga produktgrupper som för specifika sådana.

Hur ofta revideras miljökriterierna?

Utvecklingen och granskningen av kriterierna leds av *FLO:s Standards Unit*. Berörda aktörer och experter på området rådfrågas under processen. Miljökriterierna ses regelbundet över. Reviderade miljökriterier färdigställs i slutet av 2009.

Hur stödjer FLO producenterna att uppfylla miljökriterierna?

Samtidigt som kriterierna utvecklas tar FLO även fram riktlinjer för efterlevnad. Kriterierna fastställer att en person inom organisationen måste ges ansvaret att ta fram en detaljerad plan för hur man ska uppfylla varje specifik miljökriterie. FLO har ett 40-tal lokala representanter som arbetar med att stötta odlare och anställda i deras ansträngningar att leva upp till Fairtrade-kriterierna.

Vad är FLO:s ståndpunkt om genmodifierade grödor (GMO)?

FLO förbjuder all användning av GMO, inklusive utsäde och plantor. Användningen av genmanipulerade grödor kontrolleras som en del av FLO-Cert:s inspektionsprocess. GMO-förbudet utgör en del av de generella kriterierna och gäller samtliga certifierade producentorganisationer. GMO utgör inte ett problemområde inom alla produktgrupper, då det i dagsläget inte finns genmanipulerat utsäde för till exempel te, kaffe, kakao, bananer och annan frukt. Däremot finns genmanipulerad bomull och ris. Därför måste de certifierade producenterna inom dessa produktgrupper kunna uppvisa en skriftlig bekräftelse från sin leverantör på att utsäde och plantor inte är genmodifierade.

Hur stor del av de Fairtrade-certifierade produkterna är ekologiska?

Ca 34 % av den internationella försäljningen av Fairtrade-certifierade produkter är ekologiskt certifierad. Globalt fördubblades försäljningen av ekologiskt Fairtrade-certifierade produkter mellan 2005 och 2006. På grund av det starka globala intresset för miljöfrågor, kan man anta att den totala andelen Fairtrade-produkter som är ekologiskt certifierade kommer att fortsätta att växa. I Sverige är andelen betydligt högre, här är hela ¾ av försäljningen av Fairtrade även ekologisk.

Klimatförändringar – ett globalt problem som måste lösas långsiktigt

Klimatfrågan är ett globalt problem och arbetet mot klimatförändringen måste ske såväl på hemmaplan som i utvecklingsländer. Effekterna av den globala uppvärmningen slår inte rättvist. Utvecklingsländerna är de som drabbas hårdast av extrema väderfenomen och förändrade mönster för nederbörd och årstider, trots att de bidragit minst till att problemen har uppkommit⁴.

² FLO Prohibited Materials List, FLO can be read at

http://www.fairtrade.net/fileadmin/user_upload/content/FLO_Prohibited_Materials_List_Dec_2007_EN.pdf

³ Rotterdam Convention *Convention on the Prior Informed Consent Procedure for Certain Hazardous Chemicals and Pesticides in International Trade*: <http://www.pic.int>, PAN Dirty Dozen: <http://www.pesticideinfo.org/>, WHO: <http://www.who.org>

⁴ De genomsnittliga utsläppen av koldioxid per person i Kenya uppgår till 220 kg och i Bangladesh 172 kg. I Storbritannien och Tyskland är genomsnittet 9000 kg per person och i USA så högt som 20,000 kg.

(http://maps.grida.no/go/graphic/national_carbon_dioxide_co2_emissions_per_capita)

De allra flesta småskaliga odlare i utvecklingsländer lever under hårda ekonomiska villkor. De har sällan ekonomiska förutsättningar för eller kunskap kring hantering av förändringarna i klimatet och än mindre möjligheter att minska sin egen klimatpåverkan. Stöd till utvecklingsländer genom fortsatt handel är en viktig klimatåtgärd. Det är viktigt att säkerställa en hållbar utveckling där fattigdomsbekämpning och klimatarbete går hand i hand.

Fairtrade eller närproducerade produkter – måste man välja?

Alla produkter som är certifierade av Fairtrade kommer från utvecklingsländer som kräver långa transportsträckor. Långväga transporter är en av de faktorer som påverkar klimatet, men är långt ifrån den enda.

Först kan vi slå fast att det sällan finns någon konkurrenssituation mellan närproducerat och Fairtrade. Fairtrade fokuserar på jordbruksprodukter, till exempel frukt, kaffe, choklad, te och andra grödor, som inte kan produceras i vårt klimat och måste, om vi vill konsumera dessa varor, fraktas långt. Detta gäller förstås även för motsvarande konventionella produkter.

Transporter och klimatpåverkan?

En vanlig missuppfattning är att avståndet är avgörande för hur klimatsmart en vara är. När man bedömer en produkts klimatpåverkan är det viktigt att man ser till hela produktionsprocessen, från jord till bord.

Produktionsförhållandena bidrar ofta med den största delen av utsläppen. En stor del av de färska livsmedel som vi konsumerar odlas i Europa i växthus som värms upp med fossila bränslen. För att förse oss konsumenter med varor året om kräver produktionen enorma mängder energi för både ljus och uppvärmning. Ur klimatsynpunkt kan det vara bättre att köpa frukt, grönsaker och blommor som produceras i varmare länder där ljus och värme inte behöver framställas på konstgjord väg, trots att transporten blir mycket längre⁵.

Bör vi fortfarande köpa produkter som transporteras långt och ibland med flyg?

Att sluta handla med utvecklingsländer är inte en långsiktig lösning. Handel med utvecklingsländer bidrar till såväl social som ekonomisk utveckling och är en viktig klimatåtgärd. Att helt utesluta produkter som kräver långväga frakt skulle koppla bort många människor i utvecklingsländer som är beroende av internationell handel för sin överlevnad. Många småskaliga odlare har ofta begränsad tillgång till kapital och information om hur man bäst utnyttjar den mark de har tillgång till eller odlar på ett hållbart sätt. Fairtrade spelar en viktig roll för dessa odlare och anställda och deras familjer.

Att certifiera sig i enlighet med internationella Fairtrade-kriterier innebär att de får förbättrade ekonomiska villkor i form av en ökad stabilitet, bättre betalt för sina varor och utbildningsstöd i produktions- och försäljningsprocess. Det leder till att odlarna

⁵ SIK, Mat och klimat – En sammanfattning av matens klimatpåverkan i en livscykelanalys, Feb 2008,

SIK, Vilken bukett broccoli väljer du? Nov 2006, Williams, Adrian; Comparative Study of Cut Roses for the British market Produced in Kenya and the Netherlands, Cranfield University, Feb 2007

själva kan initiera projekt för att säkra en hållbar produktion och klara av klimatförändringens effekter, men också att familjen och lokalsamhället får ökad tillgång till basbehov som mat, vatten, värme, sjukvård och utbildning.

Hur kan Fairtrade bidra i klimatfrågan?

Aktiva konsumentval är ett av flera viktiga verktyg i arbetet för att minska klimatpåverkan. Genom att välja Fairtrade när vi handlar hjälper vi odlare och anställda i utvecklingsländer att själva kunna påverka sin livs- och arbetssituation, genom handel och entreprenörskap. Långsiktiga handelsrelationer där ett minimipris betalas för råvaran, som garanterar att produktionskostnaderna täcks, ger en stabil inkomst. Detta innebär att odlare inte behöver överutnyttja viktiga resurser för att överleva. Dessutom ges de större möjligheter att hantera konsekvenserna av klimatförändringarna.

Fairtrade bidrar till att producenter, genom utbildning och ökade ekonomiska resurser, kan minska sin klimat- och miljöpåverkan på olika sätt. Till exempel att tillämpa hållbara jordbruksmetoder, återplantera träd och hantera sitt avfall, att minska användningen av bekämpningsmedel samt energi- och vattenresurser.

Enligt de internationella Fairtrade-kriterierna måste producentorganisationen arbeta systematiskt med att integrera miljöhänsyn i hela verksamheten. Det handlar till exempel om ansvar för grund- och ytvatten, skydd av utrotningshotade arter i området, hänsyn till biologisk mångfald och buffertzoner för att skydda känsliga områden. Som grund för förbjudna kemikalier och bekämpningsmedel finns *FLO:s Prohibited Materials List*.

Läs mer om Fairtrade och klimat i två rapporter från:

- **FLO (november 2009)**

Climate Change and Fairtrade: Why Is It Time to Make the Links?

http://www.fairtrade.net/fileadmin/user_upload/content/2009/resources/2009-12_Climate_Change_and_Fairtrade_Policy_Paper.pdf

- **Fairtrade Foundation i Storbritannien (oktober 2009)**

Egalité, Fraternité, Sustainability: Why the climate revolution must be a fair revolution

http://www.fairtrade.org.uk/resources/reports_and_briefing_papers.aspx

Båda rapporterna ligger på www.fairtrade.se → Frågor och svar → Fairtrade, miljö och klimat